Q. F. F. F. Q. S.

QUÆSTIONES MEDICÆ DUODECIM,

AB ILLUSTRISSIMIS VIRIS

R. D. JOANNE-FRANCISCO IMBERT, Universitatis Cancellario amplissimo & Judice, HENRICO HAGUENOT, Decano admodùm Venerando, ANTONIO FIZES, FRANCISCO DE SAUVAGES, FRANCISCO DE LAMURE, GABRIELE-FRANCISCO VENEL, CAROLO LE ROI, Regis Consiliariis & Medicis, Professoribus Regiis meritissimis

PROPOSITÆ

In Aulâ Episcopali Monspeliensi, coram Illustrissimo ac Reverendissimo D. D. FRANCISCO-REGINALDO DE VILLENEUFVE, Monspeliensium Episcopo, Comite Melgorii & Montisferrandi, Marchione Marquerosæ, Barone Salvii, &c. & Regi à Consiliis Secretioribus

Pro Regiâ Cathedrâ vacante

Per promotionem R. D. JOANNIS-FRANCISCI IMBERT, Professoris Regii clarissimi ad Cancellariatum dictæ Universitatis

Quas Deo favente, & auspice Dei-parâ, propugnabit in Almâ Monspeliensi Medicinæ Universitate, triduo integro manè & serò, diebus scilicet 21. 22. & 23. mensis Augusti anni 1760.

FRANCISCUS VIGAROUS, M. D. M.

MONSPELII,
Apud Viduam JOANNIS MARTEL, Regis & Universitatis Medicinæ Typographi. 1760.

DEO
UNI ET TRINO,
AC
BEATÆ VIRGINI
DEI-PARÆ,

D. D. D. C.

FRANCISCUS VIGAROUS, M.D.M

QUÆSTIO PRIMA.

An theoriæ, an verò praxi medicæ utiliores sint notiones anatomicæ?

RUDIOREM & superficiariam corporis humani anatomem, solâ cadaverum inspectione acquirendam, quæ partium figuram, situm, magnitudinem, nexum nos doceat, tùm theoriæ, tùm praxi medicæ utilem esse imò & necessariam, nemo est qui ambigat. Ast cuinam ex his Medicinæ partibus utilior sit, subtilis solers hæc ars sub hoc felici sæculo adeò exculta, quæ organorum, viscerum, partium quarumcumque intimam structuram, sivè in animalibus, sivè in homine evolvit; singularem illorum fabricam, vasorum ordines, dispositiones, reptatum attentis oculis perlustrat; microscopiis, lenticularibus vitris, injectionibus, variisque utitur mediis quæ felix sibi comparavit Anatomicorum industria. Circà subtiliorem hanc anatomen moveri quæstionem credimus, quam fausto adeò cum successu promovebant olim Illustrissimi *Malpighius*, *Ruischius*, *Monroo*, aliique, & nostris temporibus adeò illustrant *Winslowius*, *Morgagnius*, *Senacius*, *Ferreinnius*, *Bertinus*, &c. De hâc igitur à nobis quæritur an theoriæ, an praxi medicæ utilior sit?

Anatomicorum laboribus & inventis natales debere Medicinæ theoriam author est *Celsus* (a) qui *Erasistratum & Herophilum ex methodicâ sectâ ferè Principes, non solùm cadavera secare, sed & vivorum corpora cultro incidere refert, ut ea quæ natura antè clausisset, etiamnùm spiritu remanente considerarent.* Ex his autem temporibus pari passu & Medicinæ theoria, & anatomes illustratæ, amplificatæ sunt. Etsi fortè quid in œconomiæ ani-

(a) Lib. 1. Præf.

malis motibus clariùs perspicimus, id indefessis Anatomicorum laboribus, & feraci industriæ debemus.

Quid dicam de circulatione harvæanâ, quæ veræ theoriæ adeò profuit! Quid de anatome comparativâ quâ noverat *Malpighius* structuram humanorum viscerum ex analogiâ assequi; quam felici cum successu excoluere parisienses Academici (*a*); quâ digestionis negotium elucidare potuit clariss. *Realmurius*, dùm diversam esse hujusce functionis rationem pro variâ ventriculi structurâ observabat; in animalibus experimenta instituebat hujusce Lycæi Professor illustriss. dùm respirationis & cerebri motuum consensum invictè comprobavit! Quid de rarissimâ *Ruischii* arte replendi injectionibus vasa & quidem minima, singularem vasorum apparatum demonstrandi! Quid de indefessâ *Vieussensii* nostri industriâ in extricandis nervorum ambagibus! Quis *Winslowii*, *Albini*, *Douglasii* solertiam satis unquàm laudabit? *Cùm igitur*, ut cum *Schreibero* loquar, *philosophari de corpore humano teneatur Medicus theoreticus & perspectas habere tùm sanitatis, tùm morborum corporis humani causas.* Quomodò phœnomenum sub hoc duplici statu observabilium rationem reddere poterit quorum causæ altâ caligine latent? hæc solus præstabit Anatomicus qui lyncæis, ut ità dicam, oculis, partium corporis intimam & subtiliorem, quantùm homini licet, fabricam noverit. Quis enim respirationis mechanismum describere potuit, nisi qui costarum articulos, diaphragmatis situm, nexum, & ex his pendentia phœnomena apprimè noverant illustriss. *Winslowius* (*b*), *Senacius* (*c*)? Quis vocis organum & ex hoc novam illius theoriam condere poterat nisi qui ità laryngis structuram perfectè oculis anatomicis perlustrare potuit, experimenta instituere solertissimus in his *Ferreinius*? Cui digestionis prima organa, horum varios motus quæ tantam in masticationis opere lucem affuderunt ità graphicè exprimere datum est. Solus deniquè potuit *Albinus* deglutitionis causas, phœnomena explorare qui organorum deglutitoriorum situs, nexum, linguæ excavatæ fornici palati apice suo applicatæ, retroactæ motus, veli palatini deorsùm tracti elevationem, glottidis superioris per epiglottidem obturationem, rimulæ illius, aritænoideorum ope, coarctationem, pharingis & æsophagi varios motus, aliaque exactiùs quidem delineavit. Quid plura proferam? Theoriæ priora fundamenta jecit anatomês; hanc novis quotidiè inventis, illustrat, promovet.

Praxi medicæ minùs certè utilis videtur subtilior hæc variarum corporis partium disquisitio. 1°. Quod etsi veram illarum fabricam oculis subjiceret, parùm fortè emolumenti praxi medicæ emergeret. Quid

(*a*) Mémoires pour servir à l'Histoire naturelle des Animaux.
(*b*) Exposition anatomique.
(*c*) Mém. de l'Acad. R. des Sc. an. 1729.

enim

enim in inflammatione jecoris, Clinicis de morbi diagnosi sollicitis interest, an glandulosum sit hepar, an verò vasculorum minutissimorum penicillis conflatum? Quid certi protulit adhùc anatomia circà causas variorum phœnomenum quibus stipantur vulnera aliique capitis affectus? 2°. Morbi causas proximas mutare potuit, Anatomicis inventis illustrata, theoria; alias phœnomenum rationes inquirere; morborum signa diagnostica, prognostica, therapeïæ præcepta generalia intacta semper remanebunt. 3°. Solâ observatione & experientiâ edocti, morbos inflammatorios, varias febrium species, cæterosque morbos dignoscere, sanare noverant veteres. Ità signorum doctrinâ, morborum tempora, mutationes, solutiones, subtiliori anatomiæ prorsùs extranea, solâ observatione facem præ se ferente, prædicabant; ut & praxis nostræ vera sit cynosura antiquorum sagacitas.

Nec tamen ex hoc quis concludat praxi clinicæ inutilem prorsùs esse anatomes scientiam; *ista enim naturæ rerum contemplatio*, ut cum *Celso* loquar, *quamvis non faciat Medicum, aptiorem tamen Medicinæ reddit*. Quot enim in morbis observantur anomaliæ, insolita symptomata, quorum causæ omnem Clinicorum doctrinam deludunt, Anatomicorum perspicaciam vix unquàm effugiant; partium putà interiorum organica vitia. Et in externis morbis curandis quem unquàm inveniet parem Clinicus Anatomicus. *Winslowum* Anatomicorum ferè Principem, fama fert, hâc quâ pollebat sagacitate, solo tactu judice, aut repetitâ contrectatione, partium interiorum labem potuisse detegere.

Nec me latet quantum boni praxi medicæ præstaret cadaverum sectio, à Clinicis instituta nulli theoriæ addictis, à præjudicatâ opinione liberis, solo observandi & naturam investigandi desiderio; sed quàm facilè sub hâc operatione se subripit error, dùm ea quæ mortem intulit labes, morbi causa habetur! Sic, v. g. sectis cadaveribus maculas gangrænodeas viscera quandoquè infestare notum est. Quis autem ex hoc concludat gangrænam morbi causam fuisse? Non mirum igitur si ex millenis casibus quæ multo molimine in Medicinæ monumentis cumulavit observatorum chorus, pauci quidem sint, nemine refragante, qui hanc diligentiam sapiant qualem verum artis clinicæ cultorem decet. Ex his intelligitur quo sensu,

Theoriæ utiliores innuamus notiones anatomicas, minùs verò praxi medicæ utiles.

QUÆSTIO SECUNDA.

Quid sentiendum sit de opinionibus Malpighianâ & Ruischianâ, circà structuram viscerum, & cui ex illis percelebribus Anatomicis palma debetur?

Celebris est inter Anatomicos malpighiana & ruischiana controversia, circà structuram viscerum. Prò utrâque observationibus, experimentis militant Anatomici oculatissimi. Adhùc tamen sub judice lis est. Quid autem de hâc sentiendum sit, ex dicendis fortè innotescet.

Viscera glandulosa credidit antiquitas conflari vasis innumeris, quæ singula ordinaret, firmaret proprium cuique visceri parenchyma. *Malpighius* primus videtur, qui ex professo, oculis anatomicis, in intimos viscerum anfractus penetraverit. Ex his autem quæ circà viscerum structuram protulit in suis exercitationibus anatomicis, hæc colligere licet. 1°. Summum huncce virum agnoscere viscera glandulosa; hepar, v. g. renes, cerebrum, glandulosum præ se ferre apparatum. De hepate enim hæc habet (*a*). *Hoc autem innumeris ferè glandulis, velut tot uvæ acinis, integrari habui, quibus sanguinea vasa, venæ scilicet portæ, & cavæ extremi fines, arteria, & porus biliarius tanquàm proprium excretorium vas appendantur, in gratiam separationis bilis.*

*Ruischius*ècontrà, glandulosa corpora è viscerum structurâ expungens, hæc conflata exhibet innumeris vasculorum glomeribus qui in singulis organis diversum obtinent apparatum; in hepate penicillorum instar colliguntur in fasciculos (*b*); in renibus mirè contorta observantur (*c*); in cerebro pulpam tomentosam (*d*) repræsentant; in testibus sub glomeris specie circumvoluta cernuntur; ex vasculorum ultimis ramulis secretorii nascuntur tubuli qui tandèm, absque intermedio folliculo, humores ad varia loca devehunt.

Malpighianæ favet sententiæ anatomes comparativa. In cochleis observabat *Malpighius* (*e*) hepar in plures eosque conicos divisum lobulos, qui ipsi microscopii ope in acinos, proprio distinctos termino, apparebant. In lacertis, piscibus, eamdem observabat fabricam. In sciuro,

(*a*) Oper. posth. De viscerum struct.
(*b*) Thes. anat. 1. n. 7.
(*c*) Thes. x. n. 86.
(*d*) Thes. anat. x. n. 31.
(*e*) Tract. de hepate.

mure montano, tigridè, leænâ aliisque, evidens est glandulosa fabrica ex parisiensium Academicorum observationibus (*a*); & tandem de hepate humano loquens (*b*), diluto sanguine immissâ aquâ, jecoris omnem substantiam lobulis contextam conspicias, qui & ipsi acinis conflantur; hæc autem confirmat celeberr. vir *Harvæi* observatione, (*c*) qui jecoris parenchyma vasis umbilicalibus accrescere vidit, ut uvæ racemo. Prò *Malpighio* pariter militat celebris *Littrii* observatio (*d*) qui in hepate humano aliundè sano, glandulosos folliculos ità evidenter observabat, ut absquè microscopio, arteriarum extrema, venarum portæ & cavæ ramusculi truncis suis appensi, & porus biliariique ductus in conspectum venirent.

Hanc fabricam testantur glandularum morbi. Hepar in vesiculas, tubercula, hydatides conversum sæpiùs reperire est. *Saltzmannum*, *Forestum*, *Glissonium*, *Panarolium*, aliosque post *Malpighium* (*e*) recenset *Boerhavius* (*f*) similem in hepate degenerationem testantes. *Valsalva* observationes refert *Morgagn.* (*g*) quibus constat, repertas haud semel fuisse vesiculas membraneas, vel totum jecur vel ejus partem efficientes, cum evidenti aliquo inter venæ cavæ ramusculos harumque vesicularum caveam commercio, nec sine contento humore bilis simillimo. Hùc facit *Nannii* observatio. [*V. inf.*] Hepar in hydatides conversum in cadavere hidropici, alibi in vesiculas, limosâ vel glandulosâ materie turgidas exhibet *Ruisch.* (*h*). Et quidem observant quotidiè qui cadaverum sectionibus manum admovent, hepar sæpissimè oppleri tuberculis nunc gypseâ quasi & lapideâ, nunc mucosâ aut simili materie turgentibus. De aliis visceribus eadem observant quotidiè Practici. Cerebrum in hydrocephalico distinctissimas exhibere glandulas, autor est *Mangetus*. Renem observabat *Littrius* [*Ibid.*] in tubercula variæ magnitudinis elevatum, quæ cellulas membranosas æmulabantur. Plura videre est apud *Malpighium*, *Boerhavium*, ipsumque *Ruisch.* locis citatis.

Fictitiam esse glandularum in visceribus præsentiam asserit *Ruischius* (*h*): injectionibus enim illam noverat methodum implendi vasa, repleta à mutuo nexu solvendi, sic parata in proprio liquore servandi; ut hoc solo argumento rem totam conficere velit, *veni, & vide*, intimam viscerum fabricam oculis ipsis subjiciens. 1°. Enim corticem cerebri

(*a*) Mém. pour servir à l'Histoire naturelle des Animaux.
(*b*) Tract. de hepate, cap 11.
(*c*) Exercit. XIX.
(*d*) Mém. de l'Acad. 1701.
(*e*) Tract. de hepate.
(*f*) Epist. ad Ruisch.
(*g*) Epist. anat. 3.
(*h*) Epistola ad Boerha. & passim in suis operibus.

exhibet (*a*), cujus vaſcula tomentoſa lanugine ſubtiliora in liquore diſſoluta & ſuſpenſa, abſquè ullo certè glanduloſo apparatu. 2°. Hepatis fruſtula (*b*), mirabili ſuâ arte repleta ſervat, quæ vaſculorum faſciculos exhibent quibus continui ſunt pori biliarii, abſque ullâ intermedii folliculi, utriculi, aut acini cavi ſuſpicione. 3°. Variis in locis (*c*) renes humanos oſtendit, in quibus corpuſcula quæ prò veris glandulis vulgò habentur, nihil eſſe aliud quàm vaſculorum extrema, mirificè inter ſe contorta & circumvoluta, quæ cùm exactiſſimè repleantur arteriæ renales, diſſolvuntur, vel expanduntur ut fili glomer. In epiſtolâ autem ad *Boerhavium*, *Malpighii* argumenta evertere ſatagit; ſtatuens ex anatome comparativâ, nihil concludi in corporis humani fabricæ gratiam; glandularum morbos, nativam illarum mutare fabricam; Vaſorum extrema obſtructa, liquore immeabili infarcta, & ipſa in tubercula, hydatides, tumores poſſe elevari, quæ & exemplis plurimis confirmat.

Quid autem de his opinionibus ſentiendum eſt? cui palma debetur? Circà corticis cerebri ſtructuram dubiùs hæret *Bohlius* (*d*) qui *Ruiſchii* arte præparata viſcera, attentis oculis, perluſtraverat; *Malpighii* tamen partes amplectitur, in quo conſentientem habet *Winſlowum* (*e*) qui folliculos extremis vaſculorum cerebri appenſos agnoſcit, infidam injectionis methodum rejiciens.

Hepatis glanduloſam fabricam ſuadent anatomes comparativa, *Littrii*, *Valſalvæ* & maximè *Nannii* obſervatio (*f*), qui mulieris hepar deſcribit in lobos ſciſſum, tuberculis veſicularibus compoſitos diverſæ magnitudinis, in quibusblioſus humor nùnc tenuior, nùnc tenacior, prò utriculi magnitudine continebatur. Eadem cenſent celeb. *Morgagni* (*g*), *Winſlow*, (*h*) *Fantonus* (*i*). Renibus & vaſculoſum, & glanduloſum apparatum concedunt *Boerhavius*, *Bertinus* (*k*). In liene malpighianam fabricam poſt plura experimenta reſtituit clariſſ. *Laſone* (*l*). Vaſculoſam teſticulis tribuunt cum *Graaffio* (*m*), *Winſlow*. (*n*), *Ferrein*. (*o*), aliique.

(*a*) Epiſt. XII. & Theſaur. anatom. paſſim.
(*b*) Id. paſſim aſt maximè theſ. IX. n. LIX.
(*c*) Pluribus in locis ſed expreſſiùs theſ. III. n. XLI. & theſ. X. II. 84. 86.
(*d*) Diſſert. Epiſt. ad Ruiſc.
(*e*) Traité de la tête, à n. 185. ad 90.
(*f*) Comment. acad. Bonon. I.
(*g*) Epiſt. anatom. III.
(*h*) Traité du bas-ventre, n. 272 & 276. & à 285 ad 288.
(*i*) Diſſert. anatom. de hepate.
(*k*) Mém. de l'Acad. 1744.
(*l*) Mém. de l'Aad. 1754.
(*m*) De vir. organ.
(*n*) Traité du bas-ventre, n. 487.
(*o*) Mém. de l'Acad. 1749.

His

His obſervationibus & authoritatibus ſuffulti, dicimus magis probabilem nobis videri malpighianam ſententiam. Hanc tamen amplecti vetant, nova *Ferreinii* circà viſcerum ſtructuram detecta. Hic enim peritiſſimus vir corticalem renum ſubſtantiam & hepar conflari aſſerit, ſubſtantiâ quadam alba, tenui, tubulis intrà parenchima contortis & circumvolutis compaginatâ abſque ullo ordine, nivis aut goſſipii flocculis ſatis ſimili, intrà quàm evaneſcunt arteriarum ramuſculi, ſecretionis vaſcula. Huic autem ſententiæ, quam fortè ex Hippocrate mutuatam credimus, adſtipulamur ſaltem quoad hepatis & renum ſtructuram. Ex his omnibus facilè intelligitur

Quid ſentiendum ſit de opinionibus malpighiana & ruiſchiana circà ſtructuram viſcerum, & cui ex illis percelebribus Anatomicis palma debeatur.

QUESTIO TERTIA.

Explicare modum quo terminari ſolent tumores tùm à ſolidis tùm à fluidis; afferre eorum terminationis ſigna diagnoſtica, prognoſtica, ſimùlque auxilia quibus illis occurendum eſt, pro vario modo quo terminantur.

QUÆCUMQUE corporis partis contra naturam elevatio, TUMOR Medico-Chirurgis dicitur.

Tumores autem à ſolidis fiunt, vel à fluidis. Ad priorem claſſem reducimus (juxtà Prof. Illuſtriſſ. mentem) luxationes & hernias; in poſteriorum cenſum annumerandi veniunt tumores, vulgò dicti humorales, qui ſanguinei ſunt vel calidi, ut phlegmone, eriſipelas aliique hujuſmodi; vel lymphatici ſeù ſeroſi, ut ſchirrus, œdema, hiſque pertinentia. Tumorum naturam, cauſas, ſigna ſilentio premam; (*a*) varios tantùm terminationis modos, ſigna, auxilia deſcribere jubet Prof. Illuſtr. Ut autem ſingulis faciam ſatis ſit.

1o. LUXATIO fieri dicitur, quoties oſſa quæ naturaliter juncta ſunt, à contigui nexu ſolvuntur. Factâ luxatione, tumor ad articuli latera enaſcitur, ſolâ oſſis in ſitu naturali repoſitione ſanandus. Hæc autem præcipua poſt ſe trahit mala; 1o. Inflammatio, cum dolore à muſculis vel nervis diſtractis, vexatis, colliſis, quæ ſæpiùs, invitis auxiliis, in ſuppuratum abit. 2o. Membri accurtatio, aut elongatio cum diſformitate; Callus, ſeù oſſis luxati cum viciniis accretio. 3o. Partis immobilitas ſtupor,

(*a*) De his vid. egr. tract. de tum. D.D. Cancell. Ampliſſ.

quandoquè deliria, convulsiones; imò & paralysis, si nimiùm comprimantur nervi huic famulantes; vel marasmus, aut gangræna, si compressis arteriis penitùs denegetur sanguini aditùs.

Sanatur primum venæ sectionibus, topicis emollientibus, anodinis, & tandem ossis repositione, (modò nihil obstet). Secundum solâ partis repositione curabis; medelam autem rarissimè accipit tumor qui ab osse luxato, vicinis firmiùs accreto, fit; non intentata tamen prætermiseris varia emollientia, quæ in hoc casu commendantur. Tertium citam expostulat Medicinam; hinc illicò tentanda, omni artis molimine, ossis luxati repositio. Si immineat gangræna, antisepticis avertenda est (de his inferiùs). Tandem si nec Chirurgi industriæ, nec medicaminum efficaciæ cedat, unicum in membri amputatione habes præsidium.

2°. Partis cujuscumque mollis à situ suo dimotæ tumor, HERNIAM vocat celeberrimus *Ledran*. Loca abdominalia maximè occupant herniæ: hinc prò varia illius regionis parte, prò variis quæ ex his dilabuntur visceribus, diversis quoquè nominibus donantur herniæ. De singulis differere vetant harum, penè dicam, infinitus numerus, temporis angustiæ. Generaliùs tantùm quædam proferam, circà modum quo terminari solet bubonocele, sivè sit epiplocele vel enterocele, aut entero-epiplòcele, & auxilia quibus possunt præcaveri; frequentiores enim sunt hæ species.

EPIPLOCELE hernia omentalis, sibi quandoquè adscivit mala hæc; accrescit, nisi reponatur, annullari foramini, parietibus sacci herniarii, hæc dilatat; hinc, vel minimô nisu, in entero-epiplocelem mutandus, multò certè periculòsiorem. Omento his accretô, dejicitur quandoquè ventriculus; hinc dolor sub digestione, vomitus ferè continuus (*a*) hoc intrà saccum compressô imminent inflammatio, suppuratio, gangræna.

ENTEROCELEM seù herniam intestinalem, gravissima minantur symptomata; intestini agglutinatio & annulis abdominalibus & sacco; hinc difficilis, imò & sæpè impossibilis repositio, major compressionis (*étranglement*) metus, quam pressô pede sequitur inflammatio, gangræna, intestini ruptura, quam, decem tantùm elapsis horis, cum morte accidisse observavit cum *Cajetano Taccono* (*b*), & *Meryo* (*c*) Egreg. Antag. Sub inflammatione autem dolor vehemens, vomitus molestissimus, sæpiùs stercorosus, anxietates vix tolerandæ ægrum discruciant; gangrænam verò prænuntiant frigus extremorum, facies hippocratica, pulsus parvus, compressus cum sudoribus frigidis, doloris absentia, lypothimiæ.

ENTERO-EPIPLOCELE hernia omento-intestinalis, minùs habet peri-

(*a*) Ledran, Platner, aliique, de epiplocele.
(*b*) Recueil de Theses. Superstite ægro apud Taconum.
(*c*) Collect. d'Haller. tom. 5.

culi; cave tamen ne comprimatur, vexetur, collidatur. Tumoris ab epiplocele pericula præcavebis, omenti in suo situ repositione, & apta quâ contineatur deligatione. Imminens tumoris inflammatio, aut, jàm factâ inflammatione suppuratio, omni artis molimine avertenda est. Quæ si factæ fuerint, eâdem methodo his occurendum, quâ tumoribus phlegmonodeis. (*Vide infrà*).

ENTEROCELES reductio, simùlque methodica deligatio, sartum tectumq. servant ægrum à syptomatum jàm memorata sindrome. Hôc autem inflammato, venæ sectionibus, repercutientibus, discutienda, si fieri possit, inflammatio, ut *taxi* restituatur prolapsa intestini pars. His incassùm adhibitis, ad operationem tanquàm ad sacram anchoram confugiendum est; quâ ritè instituta, sedatis symptomatibus, in abdomen reducatur intestinum. Nec ab hac te deterreant gangrænæ metus, virium imbecillitas; namque & sub his circumstantiis faustum & nos illius operationis vidimus exitum, suadentibus Illustriss. D. D. *de Lamure*, & hujusce Civitatis Chirurgis præstantissimis (*a*).

Iisdem auxiliis entero-epiplocele occurendum est prò variis circumstantiis. Herniarum sacci lacrymalis, ventriculi, vesicæ (*b*) incommoda præcavebis, aptis deligationibus.

Quæritur 2°. Quinam sint tumorum qui à fluidis fiunt, termini, eorum signa, & auxilia?

Si ex calidorum genere sit tumor, resolutione, suppuratione & gangræna (*c*) terminari solet, vel induratione. Resolutione terminari phlegmonem judicabis, si mitescere incipiant symptomata, cum pruritûs sensu decrescat tumor jàm factus mollior. Solvitur enim tùm verosimiliter impactus sanguis & viam circulationis sequitur, sivè in extremis vasorum sanguiferorum hæreat, sivè in vasa lymphatica, errore loci, deviaverit; qui finis, quia valdè est optandus, omni arte promoveri debet, venæ sectionibus, cautâ tamen manu institutis, topicis resolventibus, quæ, prò variis casibus, vel emollientia sint vel stimulantia. In his casibus mira præstat Extractum saturni D. D. *Goulard*.

Si his invitis exasperentur symptomata, de suppuratione esto sollicitus, quam levis præcedit horror, intensior febris, donec vi vitæ soluta vasculorum extrema, humore immeabili infarcta, in verum pus facescant. Tunc in acumen elevatur tumor, mollis fit, subalbidus, aut lividus; loco doloris pulsatilis, persentitur in parte gravitas. Hanc juvant medicamenta ex suppurantium familia, sub forma cataplasmatis aut emplastri, parti applicata, non prætermissis auxiliis generalibus,

(*a*) *Serres*, *Bourquenod*, *Mejan*, & *Vigarous* qui operationem instituebat, maculas plures lividas, verè gangrænodeas, nobiscum observabant. Intrà 20 dies convaluit æger.

(*b*) Vid. act. Acad. Chir. Paris. passim.

(*c*) De his vid. tract. de tum. mox. cit.

nec intentatâ resolutione; pus factum illicò educendum, nè intrà textum cellularem sinus & fistulas cudat. Igitur exitus puri conciliandus, aut ferro, quod tutius est, aut causticis, factâ, in parte abcessûs decliviori, incisione. Singulis dein aut alternis diebus, detergendum vulnus, usquè dùm cicatrice æquabili, levi obducatur.

Si gravior urgeat inflammatio, cave à gangrænâ; quam, nisi omni artis molimine arceas, pressô pede sequitur sphacelus; calor mordax, & quasi deurens, intensus & obscurus tumoris rubor, febris vehemens cum aliis inflammationis signis, hanc prænuntiant. Tandem mollis fit tumor, sedantur symptomata; ast superveniunt sincopes, efflorescunt suprà cutem maculæ lividæ, nigræ, in vesiculas ichore flavo ut plurimum turgidas elevatur epidermis, sola remanet in parte gravitas, nè ullô quidem sensu superstitè.

Gangræna generali præcavetur quandoquè inflammationis therapeiâ, antisepticorum usu. Si facta fit, ad vivum usquè, jubente *Celso*, incidenda est. Mira in hoc casu præstat cortex peruvianus, quod & propriâ experientia & nos comprobavimus, sivè intùs debitâ dosi adhibeatur, sivè ejus decocto foveatur pars; non tamen omissis validioribus antisepticis, quibus cum successu maritari potest.

Resolutione sæpiùs terminatur erysipelas & desquamatione. Si suppuret in ulcus convertitur. Iisdem fermè mediis huic succurendum est.

Induratio eadem habet signa, eadem auxilia ac schirrus qui inter tumores frigidos primas tenet cum œdemate. Hi autem varium obtinent terminum. 1o. Schirrus tumor glandulosus, durus, indolens, cuti concolor, in cancrum, horrendum quidèm malum, quandòquè abit, ultimam post se trahit perniciem. Quamdiù tamen absquè dolore est, periculo vacat schirrus; aliquandò, sed rariùs, resolvitur. Topica ferè nunquàm admittit, à stimulantibus, acribus exasperatur. Plerumquè invitis his cautelis, nunc lentiùs, nunc velociùs intumescit, altas radices agens, maximè si peculiaris labes fluida infestet. Inflammatur cùm sensu doloris nunc obscuri, mox deurentis; vasis varicosis tumet; eroditur tandem & sæpè cum hæmorragia, in ulcus convertitur fetidum, saniosum ichorem fundens; fit cancer difficilè topicis avertendus. Mira tamen in his sanandis præstare mercurium dulcem, ipsumque sublimatum, parcâ & cautissimâ manu exhibitum, Author est *Clessius* (*a*). De solano furioso stupenda refert *Alberti* (*b*) qui in cancro occulto, belladonæ foliorum decoctum, tanquàm specificum commendat. Plures sanasse D. D. *Storck* Medicum viennensem legimus in diario Medico, (*c*) longô sed parciori usu extracti cicutæ majoris; plures aquis barregianis narrante (*d*) peritissimo D. D. *Bordeu*. Quantum autem in his casibus præs

(*a*) Thes. inaugur.
(*b*) Ibidem.
(*c*) Juin 1760.
(*d*) Ibidem Févrièr 1760.

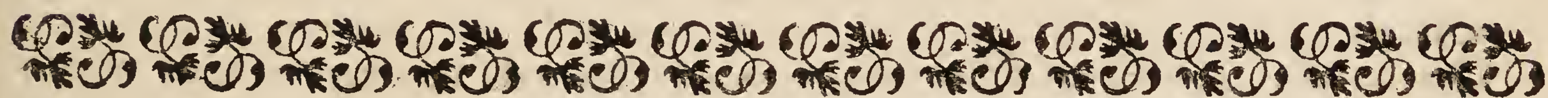
tent

tent lacticinia, balnea, cæteraque his analoga auxilia, propriâ experientiâ comprobant, feliciſſimi practici (*a*). Hanc igitur ſuademus therapeiam, donec, iteratâ experientiâ, apud cordatos conſtiterit de ſpecifici cujuſdam efficacia.

Œdema tumor lymphaticus mollis, digito cedens, lentiùs ſeſe reſtituens, reſolutione faciliùs, & frequentiùs terminatur, modò alterius morbi non ſit ſoboles. Œdema reſolvi cognoſces tumoris imminutione cutis corrugatione, coloris naturalis reſtitutione. Promovetur topicis ſtimulantibus, maximè reſolventibus, quæ vaſa ſtimulant, tonum, elaſticitatem reſtituunt.

Hæc prò aliis dicta ſint tumoribus, nè in infinitum creſcat hæc diſſertatio. Ex his autem videtur poſſe explicari.

Modus quo terminari ſolent tumores tùm à ſolidis tùm à fluidis, afferre eorum terminationis ſigna diagnoſtica, prognoſtica; ſimulquè auxilia, quibus illis occurendum eſt prò vario modo quo terminantur.

QUÆSTIO ~~QUARTA.~~

Medicamentorum facultates & agendi modum exponere.

Medicamentum id omne dicitur, quod intùs aſſumptum aut extùs applicatum, depravatas corporis diſpoſitiones in melius mutat. Sub evacuantium & alterantium genericâ & vulgatiori diviſione diſtinguenda veniunt medicamenta. Prò vario autem modo quo actionem ſuam exerunt, prima dicuntur, emetica purgantia, diuretica, &c. pro ut varias haſce, ſub ſenſibili formâ evacuationes cient. Alterantium claſſim conſtituunt, tonica, laxantia, anodyna, adſtringentia, aliaque hujus familiæ quæ apud materiei medicæ Autores, ulteriùs diviſa fusiùs recenſentur. De his quæritur, quænam ſunt illorum facultates; quis agendi modus?

Solam Medico ſufficere medicaminum cognitionem hiſtoricam, quæ effectuum, ſub diverſis circumſtantiis, conſtantiam, adminiſtrationis leges & regulas therapeuticas, ſub variis morbi temporibus, prout hæc

(*a*) Vide Ledran trait. d'opérations.

comprobavit fidelis & fæpiùs iterata, cum eodem fucceffu, experientia; hanc inquam, empiricam therapeiam, fenfuum teftimoniô fultam, quam quotidiè novis inventis illuftrat, promovet obfervatio, certiffimam, tutiffimam, therapeiæ rationali ex omni parte anteponendam methodum volunt Hippocraticæ Medicinæ addicti Clinici. Effectuum rationem habere, abditarum rerum caufas, medicaminum principia, vires, à priori detegere amant Methodici.

Ex hoc philofophandi ftudio, tot extant circà medicaminum vires theoriæ, quot Methodicorum fectæ. Medicamenta cum *Galeno* diftinxit *Wedelius* (*a*) in calida, frigida, humida, ficca; & pro vario harumce qualitatum prædominio, varias quoque admittit in facultate proportiones, fymmettrias feu gradus. Hæc autem primis qualitatibus agere medicamenta dicebat. Extrinfecam medicaminum compagem, ex particularum & pororum difpofitione cujus indices effent raritas, denfitas, tenuitas, mollities, durities, &c. Ratione ponderis, contactûs, confiftentiæ, ad qualitates fecundas referebat. Colorem, faporem, odorem & noftris temporibus ad medicaminum facultates detegendas conferre, videtur fubinnuere Cel. *Hoffmannus* (*b*). Qualitates tertii ordinis vocat *Wedelius*.

Qualitates autem medicaminum manifeftæ vel ocultæ erant, prout evidenti aut incognitâ actione vim fuam exerebant; ifta fpecifica divina vocavere.

Neotericorum plures ex figurâ, mole, duritie, afperitate particularum infenfibilium & fecundarum, medicaminum facultates enodare fatagunt. Alii autem ex obfervatione effectuum, quos in fanguine vel è venis educto, vel intrà vafa fua coercito, in animalibus viventibns præftant medicamina. Ne tamen his quæfiveris quâre hæc ità fiant.

Certior, fimplicior nobis videtur empirica medicaminum pharmacologia. Hanc quotidiè illuftrat recentiorum Chimicorum indefeffa fagacitas quæ methodo Bolducianâ (*c*) medicaminum compofitionem rimatur; vel novâ, fimpliciori, perfectiori methodo nuperrimè ab Illuftriffimo *Venel* in actis Acad. Parif. confignata (*d*), quâ in evolvendis vegetabilium principiis, felici adeò cum fucceffu ufus eft, Proff. ille Celeberr. Hâc medicaminum facultates, per eorum principia conftitutiva cognofcere datum eft, non ea quæ elementaria mixtorum rudimenta conftituunt; nec enim ad Medici fcopum quidquam præftare videtur, omne forsàn eludens ar-

(*a*) Lib. 10. fect. 1. cap. 1. de princ. agendi.
(*b*) Tom. 1. fect. 11. cap. 111. de medicam. viribus & caufis.
(*c*) Mém. de l'Acad. 1734.
(*d*) Mém. de Phyfiq. & de Mathem. tom. 2.

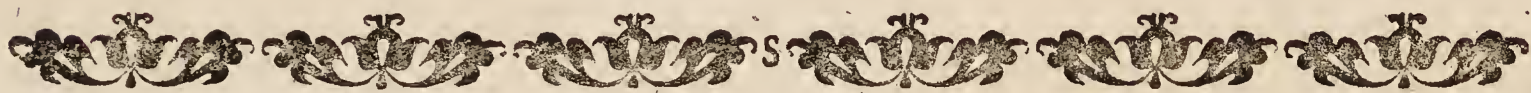
tificium, talis disquisitio. His fortè subsidiis quandoquè licebit veras medicaminum facultates explicare.

Circà medicaminum agendi modum, ingeniosam, sanioris physices legibus congruam theoriam adornavit Illustriss. *De Sauvages*; quâ, iteratis experimentis comprobatâ singulorum viscerum gravitate specificâ, ex adhæsionis legibus statuit, medicamentum ideò in hoc præcipuè organon vim suam exerere, quod gravitatis specificæ familiaritate, magis huic sit affine; rem ferè acu tetigisse videtur in hâc subtili disquisitione, prælaudatus Autor.

Cuique visceri certum sensibilitatis & appetitûs gradum tribuunt experimenta, demonstrat observatio. Oleum oculo affusum, dolores acerrimos excitat; cantharides vias urinarias; aloëtica uterinas, &c. mercurialia ferè semper glandulas oris afficiunt; emetica vomitum cient, cathartica alvi fluxum; quid plura? Singula autem vel minimè cætera movent organa. An igitur hæc peculiaris organorum actio *archæi Helmontiani æmula* facultatem medicamenti specificatam arguit?

Desunt experimenta & observationes, quæ duo hæc pharmacologiæ empiricæ, qualem admittimus, puncta satis illustrent. Difficillimum ergò nobis videtur & penè dicam impossibile.

— *Explicare facultates medicaminum, eorumque agendi modum.*

QUÆSTIO ~~QUINTA~~.

vigesima

Quibus morbis hactenùs & quomodo opitulata sit electrisatio.

Missis electricitatis historiâ, phœnomenis, legibus, quæ cognita supponit proposita quæstio, assignandi. 1°. Veniunt morbi quos hucusquè, historiæ fide, per electrisationem sanatos novimus. 2°. Modus quo opitulatur hæc operatio.

Electrisationem, morborum maximè qui in nervis insident, optimam, efficacissimam esse Medicinam, fidem faciunt observationes. Ex millenis enim, quos apud varios authores collegimus, penè dicam omnes, ad paralytodeos, ad spasmodicos, vel ad dolorificos referri posse videntur hi morbi.

Ex Morbis Paralytodeis mira perhibet Illustriss. *De*

Sauvages (*a*) de hemiplegia per electrisationem curata. Quia autem experimenta hæc, sub oculis nostris quasi instituta sunt, mirantibus hujuscè urbis viris clarissimis, liceat prætermittere. Duas hemiplegias epilepticas, hemiplegiam à crapulâ, hemiplegias inveteratas, electrisatione sanatas legimus, apud Clariss. *Veratti* (*b*). Singularem pertinacem paralysim, multo electrisationis molimine, tandem sanavit, Illustriss. *Jallabert* (*c*). Paralysi, cùm oculi sinistri occæcatione, & mutitate, electrisationibus finem fecit *Lindhult* (vid. diar. Stockolm ni fall); surditati (idem) amaurosi *Quelmatz* (*d*); mutitati, *De Sauvages* (*e*) loquendi difficultati (*f*); innumera alia quid referam, apud observatores fusiùs legenda.

Ex morbis spasmodicis, contracturam, epilepsiam, post electrisationem evanida, legimus (*g*).

Ex morbis dolorificis, quot sub primis electrisationibus solatium habuere & salutem, plures casus refert Illustr. Prof. (*h*). Cephalalgiam, articulorum, musculorum dolores varios, [ibid.] odontalgias, otalgias (*i*), sæpiùs sanavit electricitas. Testiculi dolor, sub cœlo humido recrudescens, à suppressâ gonorrhæâ, post electrisationem inopinatò evanuit [ibid.]; ex his videtur concludi posse, electrisationem, efficacissimam, adversùs nervorum morbos potissimùm, præbere Medicinam.

Nec tamen nos latet, & in aliis, [sic in morbis à cohibitâ perspiratione], fuisse utilissimam. Tumorem cum herpete sanatum, memorat *Verratti* [l. c.]. Capitis dolores ab epiphorâ [ibid.]; perniones (*k*); febrem quartanam, *Lindhult* [l. c.]. Ast quia in nervorum affectibus, magis constans observatur electrisationis efficacia, maximè si ab *atoniâ*, & humorum immeabilitate, pendeant; stat assertio.

Quoad secundum, modum scilicet, quo effectus suos sortitur electrisatio, sufficienter explicant 1°. Enumeratio phœnomenum, quæ sub ipsâ operatione observantur. Calor enim in corpore augetur, intumescit electrisata pars, arteriæ pulsant vividiùs, frequentiùs [renuenti-

(*a*) Haller disp. morb. tom. 1. Thesis Monsp. propugn. 1749. In quâ electrisationis vires. variasque methodos, describit Prof. Illustriss. lett. à M. Bruhier, & Journal œconom. fev. 1752.

(*b*) Observ. Physi-medicales, sur l'Electricité.

(*c*) Expérience sur l'Electricité.

(*d*) Haller *ibid.*

(*e*) Journ. *ibid.*

(*f*) Mem. de l'Acad. de Stockolm 1753.

(*g*) Mem. de Stockolm, Journal œconom.

(*h*) *Ibid.* Pivatti, lett. sur l'Electri. veram arthritidem, sanavit.

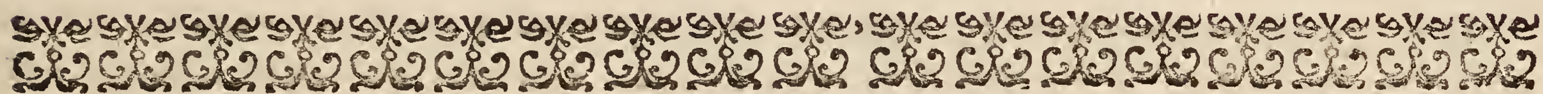
(*i*) Mem. de Stockolm.

(*k*) *Ibid.* Et Jallabert, lib. cit. aliique.

bus

tibus (*a*) D. D. *Morand, Nollet*), ſudoribus diffluit corpus; ſolidæ corporis partes ſenſibiliter, quaſi ſtimulô adacto, convelluntur. Hæc præcipua ſunt. 2°. Morborum electriſatione ſanatorum natura, *atonia* ſcilicet ſolidorum, lymphæ viſciditas, inertia. 3°. Hujuſce operationis, ſub datis circumſtantiis, effectus; veroſimillimum videtur materiem electricam, quæ ex Phyſicis velociſſima, volatiliſſima, penetrantiſſima obſervatur, in corpus admiſſam, arteriarum oſcillationes adaugere, quibus lympha fit fluxilior; nervos ſtimulare, ac fluidi nervei vel electrici motum, reſeratis obſtructionibus, reſtituere. Hanc rem confirmant, ſub ipsâ obſervatione, operata phœnomena. Medicamentoſam facultatem fluido electrico, ſub ipsâ operatione, dabat Clariſſ. *Pivati* (*b*), cylindros, variis intùs ungens medicaminibus. Sic cylindros catharticos, diureticos, &c. ſibi comparaverat [*Vid. loc. citat.*] ex his habetur.

Quibus morbis hactenùs, & quomodò opitulata ſit electriſatio.

QUÆSTIO ~~SEXTA~~.

vigavoun

QUÆNAM ſint in diverſis morbis, diverſæ corporis poſituræ commoda, & præſagia indè eruenda?

A Naturali corporis conſuetudine quandoquè deflectere, bonum eſt. In diverſis enim morbis, 1°. Summa ſæpiùs ægris præſtant commoda, inaſſuetæ poſituræ; 2°. Medicis quandoquè exhibent certa præſagia. De his ſigillatim.

Circà primum, pathologiæ methodicæ exactiſſimam morborum diviſionem perluſtrans, annotabo, quantùm licebit, peculiares poſituras variis morbis utiles. Igitur,

IN MORBIS SUPERFICIARIIS. Herniæ potiſſimùm ſingulares, corporis poſituras amant. Supinum jacere flexis genubus ægrum, natibus paulò elatis, ſuadent Medico-Chirurgi ut, laxatis muſculis abdominalibus, minor parti elapſæ fiat reſiſtentia. Ventriculi herniam, ad minimum motum denuò erumpentem, habet *Garengeot* (*c*); de inteſtinali-

(*a*) Mém. de l'Acad. 1749.
(*b*) Loc. cit.
(*c*) Mém. de l'Academie de Chirurgie, tom. 1.

bus (*a*), omentalibus, maximè si recens factæ sint, quantùm prosit decubitus horizontalis, nota rest est. In cystocele, sub variis circumstantiis, lumborum aut scroti elevationem suadet *Verdierus* (*b*), ut faciliùs urina ejiciatur. Tumor ab uteri, vaginæ procidentia (*c*), evanescit diuturnô decubitu. Quid de fracturis, luxationibus, musculorum aut tendinum transversis vulneribus, quæ sola sanat, artificiosis membri flexuris, chirurgia? Anatomicis obvia est horumce phœnomenum ratio.

In morbis inflammatoriis. Pleuritidis dolor acutus sedatur, aut saltem mitescit, varia corporis ad alterutrum latus positurâ. Inspiratio, solâ abdominalium musculorum, aut diaphragmatis actione, facta, aut elevatô solùm altero thoracis latere, dolorem mitigat. Ingravescente morbo, situs erectus, respiratio elevatô capite facta, miseris solatium præbet. Inflammatâ trachea arteria, sedens faciliùs respirat æger, *Ledran.* In faucium inflammationibus, miserè detorquetur caput, protenditur collum, prò variâ morbi sede, deglutitionis tempore. Undè in his posituris tot & tanta bona, docebit anatomia.

De exanthematicis, audias *Hoffmannum* (*d*) post diuturniorem erectum in lecto, vel extrà lectum, situm, evanescunt cum delirio & convulsionibus exanthemata.

Ex spasmodicis, in epilepsiâ præstat potiùs situm erectum tenere (*d*).

In morbis dispnoicis. Vix unqùam *incubus* accidit in latus decumbentibus, *Lommius.* Erectô corpore, rectâque cervice spiritum trahens asthmaticus, suffocationis avertit periculum. A sitû horizontali exacerbat spiritûs difficultas, mitescit ab erecto, apud hydrothoracicos [Illustriss. Professor.] Empyicos, qui anxiâ corporis jactatione, solatium in variis posituris, vix reperiendum quærunt.

In morbis syncopalibus. Notùm est efficacissimum in horisontali situ, adversùs syncopes, lypothimias, haberi remedium.

In morbis dolorificis. In colicâ, peculiaris est corporis in ventrem positura, extrà quam dolor ingravescit. arthritici, rheumatici, multô molimine, in artuum commodo situ, solamen quærunt. Ex calculosis alii recti, alii supini vesicam deponunt; quidam inclinati, aut colem contrectando, malum leniunt, *Lommius.* Tandem in evacuatoriis morbis, quies primum medicamentum.

Ex his posituris, plures monstravit natura, cætera invenit ars. Surdos, ore

(*a*) Enterocelem ad utrumque inguen decubitu aliquandiù protracto, & adstringentium usu externo, sanatum vidi apud Chirurg. alumnum.

(*b*) Mém. de l'Acad. tom. 2.

(*c*) Ibid. tom. 3.

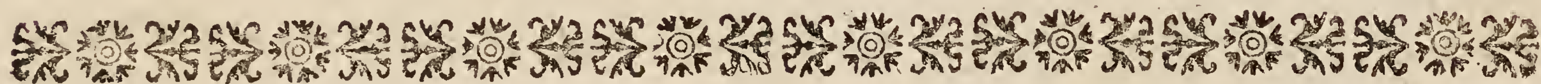
(*d*) Hoffm. tom. 1. sect. 1. cap. 8.

(*e*) Ibid. de Epilepf. tom. 3.

hiante, sonos excipere, natura; exesô epiglotidis altero latere, inclinato capite versùs latus oppositum, absque tussi deglutire quemdam docuit *Petitus;* palato fissô, clausis naribus, *Boerhavius.* Horum autem, aut saltem plurium, rationem præbet corporis anatomica cognitio, viscerum situs, motus, nexus, musculorum antagonismus.

Quoad secundum, dicimus, circà variæ positur æ præsagia, vix quidquam omisisse *Hippocr.* in cujus verba jurasse numquàm pœniteat. Hæc autem habet in prognosticis passim. 1°. Is optimus censetur decubitus, qui bene valentium similis est. 2°. Vires penitùs oppressas, vel jàm exhaustas arguit prolapsus ad pedes, notantibus cum *Hippocr. Dureto, Kloekof (a).* 3°. Cerebri affecti signum est, ægrum provolvere se ad lecti margines, nùnc surgere, nùnc excidere; quod sub obscuro delirio ferè semper observabis. 4°. Ægrotum sedere velle, in acutis, pulmonum arguit angustias. Decubitus in unum latus impossibilis, empyemata, abscessum alterius arguit. Cujuscumque positur æ inconstantia, pulmonum infarctum, quandoquè mortem prænuntiat. 5°. Tandem in ventrem jacere, inassuetum partium hujus loci dolorem, aut delirium indicat. Sufficiat generalia attigisse præ temporis angustiis. Sic enim, satis indicavimus.

Quænam sint in diversis morbis, diversæ corporis posituræ commoda, & præsagia, saltem generalia, indè eruenda.

QUÆSTIO ~~SEPTIMA~~.

vigavoy

EXACERBATIONUM, accessuumque febrilium theorias, saltem præcipuas, historiæ fide propositas, æquâ judicii clinici lance perpendendo, determinare quænam ex illis observationi magis minùs-ve consona sit, & quænam magis vel minùs utilis, aut noxia?

FEBRIS, quam in calore præternaturali, à bile & pituitâ incalescentibus, veteres cum Hipp. (b); in frequentia pulsûs cùm functionum læsione, quidam ex neotericis; in aucto virium vitalium gradu relativè

(a) Duret in coac. Kloekof. opusc. med.
(b) De Febrib. cap. 7.

ad musculares, alii, in intermittentem & continuam scinditur, quæ posterior suas quoquè patitur exacerbationes. Mirum certè quot sibi finxerint theorias tùm veteres, tùm recentiores Medici, quibus exacerbationum, accessuumque febrilium regulares periodos explicarent.

Veteres febris continuæ fomitem in vasis majoribus, inter alas & inguina sitis, collocabant. Ast harum, quæ, pari semper impetû, cor exercent, materiem in venis cordi proximis; cæteræ verò quæ excandescunt in venis aliquantùm disjunctis, è quibus putredo in cor assiduò ferri nequit, habere arbitrabantur [*Fernelius*] (*a*). Hic autem febrium intermittentium causam, circà præcordia adhærescere credidit, quæ prò vario putredinis aut mobilitatis gradu, diversis periodis excandesceret, usquè dùm id quod è foco excussum est, calore crematum, dissiparetur, aut in sudores abiret (*b*). Eadem ferè scribit post *Fernelium*, *Sennertus* (*c*) qui morbi fomitem in mezaraicis; materiam in pituita, bile, melancholiâ; recursûs causam, in humoris naturâ & putredine quærebat, cœlestes tamen influentias penitùs non rejiciens.

Ex neotericis plures, materiam febrilem in cavitatibus & tubulis secretoriis primarum viarum, nidulari arbitrabantur, per vasa lactea, continuô aut periodicô fluxu, in sanguinis oceanum devehenda, quæ eâdem labe humores inficiat, inspisset. Hìnc in vasis capillaribus hærens, circulationi obicem ponit, hujus organa ad vividiores, frequentiores oscillationes stimulat; quibus, solutâ obstructione, penitùs remittit accessus, si ex intermittentium genere sit, exacerbatio tantùm, si ex continuis, remanente semper difficili per vasa capillaria transitu. Ex *Sennerti*, & *Fernelii* opinionibus, videtur extructa hæc theoria, quam tueri videtur *Hoffmannus* (*d*) qui materiem salino-sulphuream à præcordiis ad nervorum originem delatam vult, quæ spasmodicum systematis nervosi & vasculosi insultum ciet, evacuatione materiei febrilis sedandum, reversurum tamen à simili causa.

Cel. *Wanswieten* (*e*) probabilius tantùm sibi videri statuit, febrium intermittentium causam in subtilissimo fluido nerveo, vasis illud continentibus, aut *Encephalo* hærere, quæ determinatô tempore, in actum deducatur; nec ad hoc necessarium esse fomitem in quo causa actuans colligatur, alternis aut singulis diebus exacerbationes aut accessus movens. Febrîs enim recursûs periodici causam, se penitùs ignorare fatetur cum *Sydenhamio* (*f*). Huic pariter suffragantur *Stahliani* qui febrem definiunt naturæ conamen, materiem morbificam, proportionatis secretionibus & excretionibus, removere satagentis; sic *Junc-*

(*a*) De Febrib. cap. 11.
(*b*) Fernel. cap. 9.
(*c*) Lib. 22. de Febribus cap. 17.
(*d*) Thes. path. de feb. ter.
(*e*) Comm. in Boerh. §. 757.
(*f*) Sidh. cap. 5.

kerus

kerus (*a*), de periodicæ intermissionis causâ non solliciti.

Hæ præcipuæ mihi videntur exacerbationum, accessuumque febrilium theoriæ, historiæ fide, consignatæ. Dùm autem æquâ ponderantur judicii clinici lance, ità minùs observationi consonæ deprehenduntur, ut & noxiæ & inutiles consendæ sint. Fictitia enim ex omni parte videntur, quæ de morbi sede, de materiei morbificæ motibus, hujus in sanguinem transitu, proferunt viri de cæterò præstantissimi. Quâ enim observatione hæc innititur theoria? Undenam hæc virtus inspissans? Quomodò renovari potest jàm expulsa materies morbifica, ut novum insultum cieat? Latet-ne semper in primis viis morbi causa? In locis à primis viis dissitis quandoquè tragœdiam agit materies morbifica, sub primo morbi insultu; ante accessum, nè vel minima in primis viis sui præbet indicia febris: & quare vomitus, diarrhæas, materiei febrilis aggestioni, aut in sanguinem transitui potiùs tribuas, quàm illius ex sanguine excretioni, quod magis videtur probabile?

Observationi, & naturæ magis congruere videtur hujus phœnomeni theoria, quam consignavit author anonymus, sed peritissimus, in eximio tract. *de recond. feb. intermitt. & remitt; naturâ.* Hæc enim scribit; diffundi per omnes corporis partes materiem in corpore genitam, aut aliundè advectam, hepati potissimùm infestam, quæ actuata quôvis stimulo, illius visceris textum & nervos vellicare, & totum corpus commovere possit. Ut autem periodorum causam assignet, innumeris exemplis probat, varias animantium partes certis subjici legibus. Quilibet potest famem, somnum, excretiones certis circumscribere terminis; quare & materies febrilis in hepate collecta, certis temporibus strages suas non ederet?

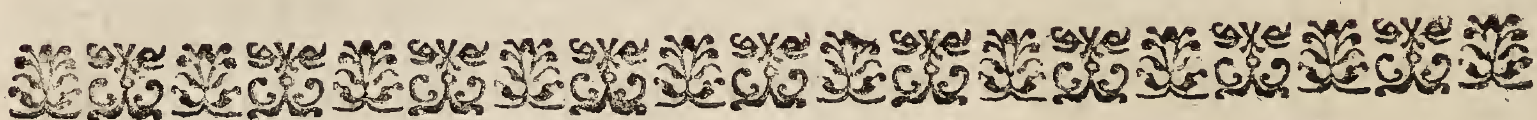
Huic, quôdam modo adstipulari videtur Illust. Auth. *novi Medic. conspect.* qui, veterum more, de summâ & exquisitâ partium epigastricarum sensibilitate, & earum in totum corpus influxû, mira certè profert, quibus apprimè dilucidatur, febrium exacerbantium & intermittentium theoria. Etenim dùm ex pravo rerum non naturalium usu, invertitur ventriculi tonus hujusque sensibilitas, gravantur & quasi infestantur nervi epigastrici; hìnc functionum læsio, nervorum irritatio, virium corpois concentratio (*b*), aliaque febrîs phœnomena, cujus accessus rectè equidem non-nullis (*c*), digestionis opus mentiri visus est. Sic etiam insultuum periodos, quantùm humanæ menti licet, assequi potest, qui organorum sensibilitatem, mobilitatem ritè investigare potuit. Quis enim nescit statis temporibus, imò & horis, periodicas con-

(*a*) Tab. 56. de Febrib.
(*b*) Thes. de Fibræ nat. virib. & morbis D. D. Fouquet.
(*c*) D. D. Bordeu, Thes. an omnes organicæ partes, &c.

F

fingere evacuationes, quem rithmum servent menstrualis & hæmorroïdalis fluxus? (a) nonnè eadem causa quæ rhumatismi, epilepsiæ, podagræ periodos disponit, dirigit, eadem febriles insultus alternare valet (b)? Ex his liceat.

Exacerbationum accessuumque in febribus theorias, saltem præcipuas, historiæ fide propositas, æquâ judicii clinici lance ponderando, determinare quænam ex illis observationi magis vel minùs consona sit, & quænam magis minusvè inutilis, aut noxia.

QUESTIO ~~OCTAVA.~~

vijartouj

An Idiosyncrasiæ, consuetudinis desuetudinisque naturæ in functionum exercitio, singularium tandem appetituum, in morborum decursu, qnandoquè supervenientium, rationem habere sedulam, Medico per-quàm utile sit, imò & necessarium?

OMNIBUS *ægris eadem non conveniunt auxilia*, aït *Celsus* (c). Aliâ methodo, diversis auxiliis, majoribus opus esse cautelis, prò variâ ægri idiosyncrasiâ, consuetudine, desuetudineque naturæ, in functionum exercitio & singulari appetitu, quotidiana docet observatio. Et quidem 1o. Utile est, imò & necessarium in præscribendâ diætâ, in administrandis auxiliis, quæ vel pharmacia suppeditat, aut chirurgia, solidorum & fluidorum statûs, sedulam habere rationem. Toto cœlo distant in rustico & muliercula, in puero & in sene, corporis textura, sensibilitas; cuilibet ætati, temperamento singularis est pulsus; mobilissimum habet genus nerveum mulier histerica, vir hipochondriacus; biliosis fervet quasi totum corpus; languent functiones apud phlegmaticos, quæ cum quâdam alacritate à sanguineis exercentur. Stricti autem & laxi à Methodicis proposita doctrina, à Clinicis probè intellecta; fluidorum spissitudo, dissolutio, acrimonia suis signis cognita, omnem adimplent paginam.

Quantum autem lucis in therapeïa spargat, singularis cujusque idio-

(a) Bordeu, recher. anat. sur les glandes.
(b) Auth. anonym. de second. febr. &c.
(c) Lib. 3. cap. 1.

ſyncraſiæ cognitio, quis non videt? Hâc enim perſpectâ, clariùs eluceſſit ſignorum doctrina, maximè verò auxiliorum ſelectus. Hìnc facilè habemus quare apud ſanguineos, bilioſos, mira præſtet venæ ſectio, quæ hiſtericis ſpaſticas vaſorum ſtricturas auget, malum irritat; quare cathartica ex draſticorum familiâ, ruſticis quandoquè alvum vix moveant, dùm ex mitioribus benigniſſima, mulierculas mirè perturbant; quare ſua cuique debeat componi diæta, his demulcens, aliis parùm tonica. Singulis enim ſua ſunt emetica, cathartica, cardiaca, aliaque auxilia; peculiaris in præparando, in exhibendo methodus; nùnc cardiaca catharticis maritanda ſunt, nùnc cum narcoticis adhibenda. Quid plura proferam?

2°. Conſuetudo & deſuetudo altera eſt natura. Cùm igitur ex *Hippocrate*, *Medicus naturæ miniſter ſit*, varios illius motus, etſi primâ fronte inordinati, imò & noxii videantur, ſollicitè perſcrutari debet, ut fidam ſignorum doctrinam ſibi comparare poſſit, & therapeïæ errores præcavere. Nullum, v. g. periculum intentant excretiones quædam, ut vomitus, diarrhææ, hæmorragiæ, ſi ſint familiares & aſſuetæ. Hæc dicta ſint de pluribus aliis.

Aſt in prognoſticis, ſummi quidem momenti eſt, conſuetudinis deſuetudiniſque ratio. Et 1o. Quidem in prædicendis ex pulſu criſibus, illius naturales anomaliæ, notante D. D. *Bordeu*, præ oculis ſemper habendæ ſunt; facilè enim Clinicum decipiet pulsûs intermittentiâ, ſi prò ſigno critico, aut prognoſtico, apud aſſuetos hunc habuerit. 2°. Etſi ore hiante dormiat quidam, non commiſſis palpebris, cum ſtertore ſpiritum ducat, reſpiratio difficilis ſit, ſingultus obſervetur, malè decumbat, ſi hæc ex conſuetudine fiant, mali non ſunt ominis.

In præſcribendâ diætâ de his maximè ſis ſollicitus. Voraces enim tibi nutriendi magis ſunt; delicatuli, parciori cibo aſſuefacti, minùs: & inter hos, quidam acida appetunt, alios aquoſi potus delectant. Imò ex *Hipp.* (a) *Prava victûs ratio, modò aſſueta, plus confert, quàm melior & inaſſueta.* Rem illuſtrare videtur hiſtoria ſingularis à celeb. D. D. *Bordeu* relata (b) Pueri qui, ruſticorum more, enutritus, optimâ fruebatur valetudine; aſt inter epulas, vix annô elapſo, occubuit ſcropholoſus. Vino dediti, liquoribus ardentibus aſſuefacti, exſolutis viribus, collabaſcunt, ſi ſolus aquæ potus his concedatur; vini pauxillum ſinas, illicò refocillantur. Ebrioſo phrenitico vini uſum interdicebat Medicus, ingraveſcebat phrenitis, quæ iterùm mitior fiebat, reſtitutô hujus liquoris, etſi dilutiſſimi, uſu. Idem poſt aſſumptam potionem carthartico-emeticam, vinum è dolio liberaliùs hauſit, abſquè ſenſibili phrenitidis incremento.

(a) De rat. vict. in acut. ſect. IV.
(b) Prix de l'Academ. de Chir. vol. 3. ou Diſſert. ſur les écroüelles.

Quoad medicaminum administrationem ; hæc omnibus nota sunt, assueta parùm proficere. De opio præsertìm istud verum est. Quis nescit vini generosi, coffeæ potum, leves stomachi affectus fugare ; assuetis inutilem esse Medicinam ? uno verbo, vim naturæ intuleris, si à consuetis removeas, vel ad inassueta compellas.

3o. Quoad appetitum, responsum præbet *Hipp.* (*a*) *Cibus & potus paulò pejor, suavior tamen, melioribus quidem, sed minùs gratis anteponendus*. Neminem enim latet quàm sæpiùs, post diuturnam diætam, profuerit, à tenui victûs ratione recedere, naturâ absurda suadente, modò, propriâ substantiâ, non sint noxia, aut naturæ morbi directè opposita. Absurdô enim appetitu, ventriculi *atoniam* avertere, quandoquè studet propria hujus sensibilitas. (*b*) Hoc fine, carbonum, cretæ, terreorum desiderium apud chloroticas excitat. Nec certè in his errat natura, sed Medicus qui naturæ fines non assequitur. Hâc igitur regulâ hippocraticâ edocti, utile & necessarium credimus, quandoquè ægris minùs salubria concedere quæ avidè appetunt. Ex his concludere pronum est.

Idiosyncrasiæ, consuetudinis desuetudinisque naturæ in functionum exercitio, singularium tandem appetituum, in morborum decursu, quandoquè supervenientium, rationem habere sedulam, Medico per-quàm utile esse, imò & necessarium.

QUÆSTIO ~~NONA.~~

An nova pulsuum methodus Solaniana, ulterioribus detectis amplificata, adeò magna prò praxi medicâ promittat, & quidem eâ saltem probabilitate, ut ingenuo Medico non liceat hanc intentatam prætermittere ?

DUo proponuntur in hacce quæstione, solvenda problemata. 1o. An magna realiter, prò praxi medicâ, promittat nova pulsuum methodus, præscindendo à promissi veracitate. ? 2°. An magnum quid & utile reverà præstet hæc methodus, & quônam certitudinis gradu, ejus promissis confidere liceat?

(*a*) Aph. 38. sect. 2.
(*b*) Thes. aliquot. de sensib. & contract. part. D. D. Francisci Bordeu.

Bina

Bina hæcce problemata aggressurus, pulsuum naturam & differentias tùm in statu sano, pro variis ætatis, sexûs, temperamenti, conditionibus, tùm in statu morboso, quoad illorum ordinem, rithmum, species, ex *Galeni* mente, aut novâ pulsuum methodo delineare, neutiquàm suscipiam. Disquisitionem historicam circà morem judicium statuendi therapeuticum ex pulsûs exploratione, lubens etiàm silentio premam: hæc tantùm breviter narrans, hanc *Hippocrati* (*a*) fuisse notam, sed ad *Galeni* (*b*) usquè tempora, minùs fuisse adhibitam, etsi jàm in ordinem digessisset, & quidem in his nimius, *Herophilus*, notante *Plinio* (*c*), & plura habuisset *Celsus* (*d*), sed ut de methodo minùs fidâ & parùm usitatâ; posterioribus tamen sæculis pulsûs explorationem factam fuisse Medicis verum morborum lapidem lydium; circà hanc methodum mira perhiberi de sinensium peritiâ (*e*); & tandem hoc nostro sæculo, prima novæ doctrinæ fundamenta jecisse *Solano* (*f*); quamplurimis ditasse observationibus, clar. *Nihell.* (*g*); Gallicè promulgasse & illustrasse hujusce Universitatis Doct. Cl. *Lavirotte* (*h*); ex gallico latinè reddidisse *Willelmum Noorthwick* (*i*); solanianam methodum in alium digessisse ordinem, amplificasse, novis inventis adornasse, innumeris firmasse observationibus, verbo, ex hâc novam artem condidisse Celeb. D. D. *de Bordeu* (*k*); Ex hoc, *Solano-Bordevianam* methodum novas vires in dies acquirere; hujus veritatem paucis ab hìnc comprobasse & suis locupletasse observationibus Doctorem nostrum D. D. *Michel* (*l*), & novissimè paris. Medicum D.D. *Le Camus*, (*m*).

Hæc autem sic prælibasse sit satis, nè vanum & inutile præloquium sapiat prolixior disquisitio. Authores nominasse suffecerit, exscripsisse tædiosum & inutile.

Ut igitur propositæ quæstioni directè respondeam, quoad primum problema, animadvertendum est, quod, etsi Clinici unâ voce conclament pulsum sibi esse veram praxeos cynosuram, attamen quàm parùm lucis spargat vetus pulsuum theoria, quàm parùm cauta, quàm infida in certis quibusdam, sed gravissimis quidem circumstantiis, fateantur, ne-

(*a*) Sect. 4. lib. de alim. coac. præn. 138. & sect. 7. epidem. lib. 2.
(*b*) De pulf. gener. & differ.
(*c*) Lib. 29. cap. 1.
(*d*) Lib. 3. cap. 6.
(*e*) Barchus. de Med. orig. & præg.
(*f*) Lib. cui tit. lap. lyd. apolli
(*g*) Nov. obs. circà cris. præd.
(*h*) Obs. nouv. & extr. sur la pred. des Crises.
(*i*) Novæ observ.
(*k*) Recherches sur le pouls.
(*l*) Nouvell. observ. sur le pouls.
(*m*) Mém. sur divers sujets de Médecine.

cesse sit: Namque, v. g., prò omnibus sit sequens animadversio. Pulsus celer, frequens, magnus, per solas hasce qualitates consideratus, & nullâ habitâ ratione ad caracterem suum vel acriticum, vel criticum, febrîs intensissimæ signum habetur, omni artis molimine sedandæ; ast, sub certo morbi stadio, salutare naturæ molimen arguit, non refrænandum, nisi cum malis ægri rebus.

Sed missâ omni censurâ, quam acriter satis persequuntur Clar Fr. *Hoffman* (*a*) *& de Bordeu* (*b*), si æquâ lance librentur veteris doctrinæ emolumenta, cum iis quæ praxi Medicæ promittit Bordevianum potissimùm dogma, hæc ultima adeò cæteris præstant, ut huic solùm assensum denegare audeat invidia novis semper infensissima, etsi momentosis, inventionibus.

Stupenda enim praxi clinicæ spondet Bordeviana methodus, quibus ab *Michel* (*c*) & *Le Camus* (*d*) recensitis addimus, morborum tempora, ex vulgatâ divisione, in initium, statum, & declinationem, sivè per dierum numeros æstimata, nullô certo ordine circumscripta, infidis manifestata signis, evidentissimis ex novo criterio, certissimis concludi cancellis (*e*), & cum illo morbos qui sub convalescentiæ cujusdam specie larvati inducias simulant, non ità sæpè Medicum delusuros.

Cui igitur ingenuo Medico liceat hanc intentatam prætermittere methodum, quæ tot & tanta arti clinicæ spondet? non huic certè quibus artis progressus & perfectio cordi est, nisi severissimis demonstrationis legibus tanti promissi vanitas, impossibilitas, aut tentandi periculum comprobata fuerint. Nec dicatur hanc pulsuum methodum pluribus ab hinc annis promulgatam, à paucissimis adhùc admitti. Quem enim latet circulationem sanguinis, infensissimam habuisse per-celebrem Medicorum scholam; hanc eamdem, chymiam diù despexisse; emetica antimonialia, quibus efficaciora nulla habemus medicamenta, infamasse?

Nos igitur majorum erroribus edocti, dicimus, 1°. Novam hanc doctrinam, dùm observationibus suffulta prodit, nullo unquàm evertendam ratiocinio, minùs adhùc scurrilibus jocis, sed observationibus tantùm verè contradictoriis. 2°. Nullas esse indicatas difficultates; nec necessariò nobis denegatam credimus sinensium sagacitatem, de quâ stupenda perhiberi non

(*a*) Med. rat. tom. 3. sect. 1, cap. 12. de ration. pulf. explic. §. 1. 4.

(*b*) Recherch. sur le pouls, pref. & chap. 2.

(*c*) Voy. la pref. pag. 6 & 7.

(*d*) Mem. sur le pouls. Avec une telle doctrine, le prognostic dans les maladies doit être plus certain, le traitement plus éclairé & plus sûr, le tems pour placer les remedes plus déterminé, la qualité des médicamens à employer plus décidée, la route que choisit la nature pour se débarrasser plus connuë.

(*e*) Tempus irritationis, coctionis, solutionis probè intellectum, magnam affert in praxi utilitatem.

ignoramus, cùm potiùs hæc ipsa animum irritent; si quæ vana, talia tentando, commenta insectati fuerimus, non ideò inutilia hæc tentamina censemus; Sub his enim amplificatur habitus artificis, illique pulcherrima laus quod eximia sui sæculi detecta, omni ope annixus sit propriâ experientiâ comprobare; nec ideò damnandam credas, quod medicaminum administrationem plerumquè inhibeat; nefariam enim esse in plurimis casibus festinationem, nemo nescit. Exercitatissimis enim practicis, artis principibus solis licet hæc intentata prætermittere, qui longô usu, felici experientiâ edocti, singularem sibimetipsis, ex veterum doctrinâ, comparavere pulsuum theoriam.

Igitur, quoad præsens solvendum problema, non proprium nostrum judicium, sed demonstrationem logicam proponentes, concludimus cum Cel. *Van-swieten*, (*a*) *meretur rei dignitas, ut ab omnibus qui Medicinæ operam dant exploretur.*

Quoad secundum, an scilicèt magnum quid & utile reverà præstet hæc methodus, quod propriæ experientiæ assensum supponit, dicimus cum hâc tamen, qualem nos decet, modestiâ, 1o. Illam quam primâ fronte præ se fert difficultatem, inexpertos solùm deterrere. 2°. Hujus veritatem, innumeris comprobatam esse observationibus felicissimorum practicorum. Pulsum intermittentem, diarrhæam prænuntiare observabat hujusce lycæi Prof. (*b*) & ut alios prætermittam, brevitati consulens, promissi veritatem spondet juniorum artificum sedula & fausta observatio, ad quos novæ cujuscumque doctrinæ pertinet judicium, ex recentioris philosophi animadversione, inter quos hujusce Universitatis Doctorem egreg. (*c*) laudare decet, multos que non ultimæ notæ Medicinæ alumnos, qui & ipsi, viam monstrante Doctore mox citatô, sæpiùs in Nozocomio Monspeliensi experti sunt. Et quia apud Urbaniss. Antag. & propriis observationibus locus, me pluries cum jàm laud. Doctore, hujus methodi utilitatem comprobasse dicam. Non aliundè habeo quod fidem denegem Illustriss. *Solano*, *Nihell*, *Bordeu*, *Michel*, *Le Camus*, qui ex professò de hujus methodi stupendâ felicitate scripsere; & plenô assensu admittendum censeo, Illustriss. Archiatrorum Comitis (*d*) verè decretorium udicium.

Cùm igitur momentosa hæc argumenta, observationibus solùm ex professo institutis, dirimi possint, cùmque vana & illegitima sint, quæ adversùs hanc methodum hucusquè prolata fuêre, non certè temerariè

(*a*) Comm. in Boerv. aph. tom. 2. §.

(*b*) Vid. Semeiof. manusc. D. D. de Lamure.

(*c*) D. D. Fouquet, cum quo apud ægros charitatis, solâ pulsus explorationæ mira equidem, circà diversos morborum eventus, definiri posse comprobavimus.

(*d*) Bordeu pref.

auſu, tyronibus ſpondeo, hâc novâ pulſuum methodo artem illuſtrari, amplificari, in immenſum ditari. Hìnc affirmativè concluditur

Novam pulſuum methodum SOLANIANAM, *ulterioribus detectis amplificatam, adeò magna prò praxi Medicâ promittere, & eâ quidem probabilitate, ut ingenuo Medico non liceat hanc intentatam prætermittere.*

QUÆSTIO ~~DECIMA~~

An inter Medicinas leviorum valetudinum benigniſſimas, acutorum maximè heroïcas ſimulque tutiſſimas, conſtituendus ſit tartarus emeticus?

DELETERIAM vim antimonio ineſſe, crediderunt majores noſtri, & tanquàm toxicum machinæ humanæ infenſiſſimum proſcripſerunt, neſcio quô fatô. Inter auxilia enim pharmaceutica, contradicente ferè nemine, benigniſſimum, præſtantiſſimum, tutiſſimum eſt medicamentum, tartarus emeticus, variis ſexûs, ætatis, temperamenti conditionibus accommodatiſſimum, adversùs morbos acutos maximè efficaciſſimum, à catharticis nunquàm ſupplendum. Sed hujus medicaminis utilitatem, præſtantiam olìm celebravit, poſt *Paracelſum*, *Mathiolum*, *Angelus Sala* (*a*), qui de vitro antimonii ſtupenda narrat. Igitur ad propoſitam quæſtionem ſpecialiùs accedentes, dicimus, 1o. Inter medicinas leviorum valetudinum benigniſſimas, ſed ſimùl efficaciſſimas, conſtituendum eſſe tartarum emeticum. Hujus aſſertionis veritatem illuſtrat ſequens animadverſio. Ex iis qui tartaro emetico magis ſunt infenſi, omnes quidem, ne uno exceptô, fatentur benigniſſimam, tutiſſimam eſſe emeſim ab oleoſis, aquæ tepidæ potu, à faucium titillatione, imò qui in leviori valetudine operoſis conaminibus hanc non promoveat, ſolo tartari emetici nomine perterriti. Hæc obſervant quotidiè Practici. Quis tamen diverſam dixerit vomitûs actionem, ſivè ſit ab aquâ, ſivè à tartaro emetico? Nonnè iiſdem potentiis utrumque natura molitur? An noxium ideò quis credat, quod in ventriculi tunicas actionem ſuam exerat?

Linguæ tamen applicatus, licet exquiſitiſſimo ſenſu præditæ, nullum irritationis ſenſum imprimit; & inſuper, ſedatô vomitu quem ciet, nullus doloris aut moleſtiæ ſenſus remanet; placidus enim ſomnus ſpontè obrepit,

(*a*) Part. 2. Anat. antim. ſect. 2. cap. 1. & emetol. cap. 1.

totum

totum corpus levius, alacrius fit. Benignissimam igitur præstat medicinam tartarus emeticus, simplici, levi, insensili titillatione vomitum promovet, nulla suæ actionis vestigia relinquens. Hìnc adversùs leviores valetudines, coctionem læsam à nimia ciborum ingurgitatione, febres à crapulâ, inappetentiam, similesque hujusmodi affectus, vulgò *indispositions, indigestions*, quasi specificum habetur; hos enim in ipsis quasi incunabulis præfocat.

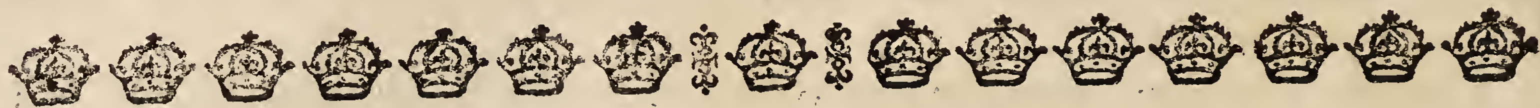
Dicimus 2o. Tartarum emeticum inter heroïcas acutorum medicinas esse constituendum; Sivè enim in ventriculo, aut in locis summè dissitis adhæreat morbi causa, energiam emesis non effugiet. Sub ipsâ enim emetici actione, levi stimulô sollicitatus ventriculus, collectis quasi viribus, noxios humores ejicit, viscera vicina commovet; hìnc stupenda sympathiâ, totum corpus succutit, obstructiones, spasmos solvit; in morbis soporosis, sensus stimulat; in exanthematicis eruptionem promovet; in inflammationibus pectoris symptomaticis, restituit liberam humorum circulationem, sputum sanguinis supprimit; in febribus putridis, malignis, verminosis, quasi specificum videtur auxilium. Quid plura referam? Simùl ac tragœdiam peregit, evanescunt pleraque symptomata, aut saltèm mitescunt; natura à materie morbificâ priùs obruta, nùnc vegeta magis, ad opus se accingit, critica molimina ipsamque crisim disponit, dirigit, præparat.

Dicimus 3o. Tartarum emeticum tutissimam esse in acutis Medicinam, Sub diverso cœlo, variis anni temporibus, cuilibet ætati, sexui, temperamento accommodatissimum præbet auxilium; modò cauta & perita manus subministraverit; delicatulis enim, pueris, infantibus, imò & ipsis lactantibus, absquè periculo exhibetur. Et quidem prægnantes, annotante *Ang. Sala* (a), non usquè adeò validæ, assumptum cibum quotidiè evomunt, nil quidquàm detrimenti, aut corporis, aut fœtus, imò multum potiùs emolumenti, ad facilem & salubriorem partum, ex hoc sentiunt. Sed cùm quæstio potissimùm instituatur de acutis, & in his tutissimum esse dicimus; namquè ea solùm in his morbis præstant auxilia quæ naturæ motus dirigunt, stimulant, frænant. Ast nullum in his præstandis efficacius habemus tartarô emetico; nullam enim intentat perniciem, cum potiùs amica naturæ sint hæc conamina, quæ sub ipso vomitu, machinam quasi subvertunt. Sic organa sua sollicitat, ad molimina critica disponit, crisium vias expedit, materiei morbificæ coctionem, solutionem properat; quæ commoda, de aliis auxiliis, sub acutorum initio, vulgò adhibitis, expectari non debent. sæpiùs enim naturæ ordinem invertunt, illius salutares conatus infringunt; hìnc quot

(a) Emetolog. cap. 1.

anomaliæ, ex intempestiva medicaminum exhibitione, oriuntur. Ex his concludimus,

Inter Medicinas leviorum valetudinum benignissimas, acutorum maximè heroïcas, simùlque tutissimas, constituendum esse tartarum emeticum.

QUÆSTIO UNDECIMA.

An febrium putridarum causa materialis, omnis in primâ corporis regione sedeat? An etiam partìm in circulationis alveo? An adversùs hanc posteriorem (si modo reipsâ detur) valeant cathartica?

FEBRIS putrida, *synochus putris*, est febrîs species, quæ ad secundam tertiamvè hebdomadam excurrit, cum summo symptomatum apparatu qui succorum pravæ indolis turgescentiam, in primâ corporis regione, arguit, & variâ virium tùm vitalium, tùm muscularium læsione. Circà febrîs hujusce causam materialem, quæritur, 1°. An in primâ corporis regione sedeat? An partìm in sanguinis alveo? 2°. An adversùs hanc posteriorem valeant cathartica?

Quoad primum, febrîs putridæ causam materialem in primis viis potissimùm hærere, unô ore conclamant practici; nec aliud suadere videntur symptomata quæ hunc morbum prænuntiant, vel ea quæ cum primo morbi insultû ingruunt, aut sub morbi solutione observantur; Neutra enìm corporis prætergreditur constitutio [ait *Fernelius*], (*a*) excrementa præter consuetudinem succrescunt, appetitus languet, gravatur totum corpus. Ast præprimis talem materiei putridæ, in primis viis turgescentiam arguunt; oris fœtor mephiticus, crusta glutinosa, flava aut nigra, os internum, linguam, dentes obducens; nauseæ, vomitus, diarrheæ potissimùm quæ cum morbo ingruunt, aut criticè morbum sæpiùs solvunt.

Verùm non ità evidentibus signis dignoscitur, an simili labe inficiantur humores in sanguinis alveo. Febrem putridam ab evacuationibus suppressis, hæmorrhoïdali aut menstruo sanguinis fluxu, v. g. aut à cohibitâ perspiratione, pendere à peculiari, sed vix determinandâ, humo-

(*a*) Lib. de feb. cap. 7.

rum labe, probabile est. Simile quid in aliis febrium speciebus, videntur arguere quædam febris putridæ symptomata; corporis scilicèt gravitas, artuum dolores, variarum partium inflammatio, crustæ quæ labia quandoquè infestant, sudoris aut perspirationis graveolentia; imò, quod certius indicium est, sudores critici quibus aliquandò solvitur morbus. Ast quomodò, & quô vitio inquinetur sanguis in hisce febribus? An pravi succi in primis viis stabulantes, in sanguinis oceanum, per vasa lactea, devehuntur cum chilo quem inspissant? Ast si hæc ità sint, quomodò chilus jàm inspissatus, lacteorum orificia subire poterit? Et quare in sanguinem semel admissus, totam humorum molem eâdem labe non inficit, sed ad certa quasi loca specialiùs deflectit, viscera potissimùm infestare amet? Undenam subitæ illæ anomaliæ in decursu febrîs putridæ supervenientes? Quare, præcipiti quasi lapsû, à capite in pectus ruit, periculosâ quandoquè metastasi, materies febrilis? Pollet nè virtute inspissandi specificatâ. Hæc & alia quæ fusiùs persequitur Illust. Auth. anonymus (a), rem saltèm dubiam reddunt.

Quidquid de illis sit, hoc videtur probatum, causam materialem omnem febrium putridarum, partìm in primâ corporis regione, partìm in sanguinis alveo sedere.

Quoad secundum, dicimus cathartica, tempore opportuno exhibita, valere adversùs febrem putridam, cujus causa materialis partìm in sanguinis alveo latitat. Ex phœnomenis enim, quæ sub ipsâ cathartici actione observantur, manifestum est, medicamenta hæc effectus suos in sanguinem exerere. Equidem pulsus frequentior fit, major diffunditur per corpus calor; irritatâ enim tubâ intestinali, succutitur etiam tota machina, vasa vividiùs oscillant, major sanguinis copia ad secretoria illius loci vasa appellit, major fit excretio, brevi sudores erumpunt. Hæc autem omnia sanguinis depurationi favent. An ideò cathartica, in sanguinis oceanum delabi credenda sunt? An ideò lac nutricum virtute catharticâ pollet, quod hujusmodi medicamenti particulis priùs intrò assumpti fuit imprægnatum? Desunt, quod credo, argumenta quæ omne dubium circà hæc problemata tollant. Quidquid tamen de illis sit, certum est ex jàm dictis, cathartica in sanguinem effectus suos exerere. Undè videtur posse concludi,

Febrium putridarum causam materialem omnem, in primâ corporis regione non sedere, sed partìm in circulationis alveo; & adversùs hanc posteriorem (quæ reipsâ datur) valere cathartica.

(a) Idée de l'Homme physique & moral.

QUÆSTIO DUODECIMA.

An in paralyſi & gangræna inferiorum, ſpinæ dorſi vulneris vexationiſvè conſectariis, abſquè luxatione in parte vertebrarum læſarum aut oſſis ſacri poſtica, Chirurgia quædam cranii terebrationi analoga tentari poſſit, nec-nè? & poſito quod affirmativè concludatur, quâ ratione inſtitui debeat exponere.

INTRA canalem vertebrarum oſſeum protenditur cerebri meditullium, communibus cranii membranis obvolutum, ſub nomine ſpinalis medullæ; ex hâc oriuntur potiſſimùm nervi extremis artubus proſpicientes, brachiales ſcilicèt, crurales & iſchiatici.

Læsâ aut vexatâ quôcumque modo medulla ſpinali, ſivè à fractis vertebris aut validâ commotione, illicò ceſſat motus & ſenſus partium vulneri inferiorum, fit paralyſis quam, preſſo pede, ſequitur atrophia, quandoquè gangræna.

Non deſunt exempla ſtuporis & paryliſis, à vexatâ aut colliſâ ſpinali medullâ; gangrænam ſupervenire raròobſervatur. Hanc tamen inter hujuſce affectûs ſymptomata annumerant celeb. *Platnerus* (*a*) *Heiſterus* (*b*) *Petitus* (*c*); ſemel atque iterùm hanc obſervabit Clr. *Van-Swieten* (*d*): vir ſexagenarius lapsû ſpinam dorſi in acuto lapidis angulo ſic impinxit, ut ipſo momento, corporis pars inferior careret ſensû & motû; ſextâ die gangræna plantam pedis utramque occupabat; ſeptima die periit. Similem caſum in juvene obſervabat.

Mortem inſtantem prænuntiant hæc ſymptomata; ſervari non poſſunt, ait *Celſus*, quibus percuſſa eſt medulla; miſeris enim neque natura, neque ars unquàm profuit. Numquid ergò tentari poteſt operatio quædam, terebrationi cranii anologa? Toties fauſtum habuit hæc operatio exitum, quoties oſſis fragmenta cerebrum lædentia auferre, ſanguini

(*a*) Inſtit. Chir. rat. §. 186 & 355.
(*b*) Chir. part. 1. lib. 1. cap. 1.
(*c*) Maladie des os, tom. 1. chap. 4.
(*d*) Tom. 1. de Vulner. in gen. §. 162.

aut

aut puri effuso exitum conciliare datum est. Quare in spinâ dorsi, imminente, ab iisdem causis, inevitabilis fati periculo, non liceret hanc artem experiri? Videtur huic sub-innuere *Ambr. Paræus* (*a*), dùm ait, vexatâ spinâ, fragmenta vertebrarum audacter, incisâ cute, eximantur, aut reponantur. Eadem suadet *Heisterus* (*b*).

Verùm si nulla sit fractura saltèm sensibilis, inferiorum tamen paralysis & gangræna, medullæ compressionem arguant, quid præstabit ars? Liceat mihi novam & rudem, ast forsàn non inutilem proponere operationem, trepano analogam, ab artis magistris emendandam, absolvendam, in tantis vitæ angustiis absquè periculo tentandam; scilicet, incisâ cute, denudatis vertebris, derasô periosteo, in utroque spinæ latere ad radicem tuberculorum cautissimâ manu secentur, ope serræ, (apud *Scultetum*, tab. VI. n. 1. delineatæ) vertebræ, ad canalis usquè interiora, cum hâc tamen cautelâ ut eò leviùs moveatur serra, quò altiùs penetraverit. his peractis, ablatô osse, cruciformi incisione aperientur medullæ involucra, ut sanguis, si effusus sit, abstergi, & ossis fragmenta eximi queant; Hæc autem aliaque, necessariò híc prætermittenda, iisdem cautelis absolves quæ in terebratioue cranii præscribuntur. De his vid. *Ledran* (*c*).

Nec periculosissimam, operosissimam, impossibilem hanc operationem dixeris; artis enim magistris omni difficultate major industria. De cæterò nihil inevitabili morte operosius. Anceps igitur melius est quàm nullum experiri remedium. Magis fortè quibusdàm arrideat, si sectis, forcipum ope, spinæ tuberculis, terebratio qualis in cranio institutaur. Ex his concludere liceat,

In paralysi & gangrænâ inferiorum, spinæ dorsi vulneris vexationisve consectariis, absquè luxatione in parte vertebrarum aut ossis sacri posticâ, chirurgiam, cranii terebrationi analogam, methodo jàm propositâ tentari posse.

(*a*) Des fract. liv. 15. ch. 13.
(*b*) *Ibid.* Part. 2. lib. 2. cap. 7.
(*c*) Trait. d'oper.

ERRATA.

Pag. 3. lin. 14. *Monroo*, leg. *Winslowius*.
Ibidem. lin; ult. anatomes, *leg.* anatome.
Eâdem lin. etsi, *leg.* et si.
Pag. 5, lin. 31. quæ *leg.* quos.
Pag. 11. lin. 8. syptomatum, *leg.* symptomatum.
Ibid. lin. 18. hermiarum, *leg.* herniarum.
Pag. 12. lin. 5. levi, *leg.* lævi.
Pag. 17. lin. 9 & 10. observatione, operata, *leg.* operatione, observata.
Pag. 18. lin. 2. nota rest. *leg.* nota res,
Pag. 19. lin. 17. ventrem, inassuetum, *leg.* ventrem inassuetum,
Ibid. ad not. (*b*) *Hippocr.* leg. *Fernel.* de Febrib. cap. 7.
Pag. 20. lin. 9. habere, *leg.* hærere.
Pag. 23. lin. 33. scropholosus *leg.* scrophulosus.